

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 11. september 2025 av Høyesterett i avdeling med

dommer Ingvald Falch
dommer Borgar Høgetveit Berg
dommer Knut Erik Sæther
dommer Christian Lund
dommer Tonje Vang

HR-2025-1748-A, (sak nr. 25-099120STR-HRET)
Anke over Hålogaland lagmannsretts dom 7. mai 2025

I.
Påtalemyndigheten (statsadvokat Kirsti Jullum Jensen)

mot

A (advokat Jon Matti Wessel-Aas)

II.
A (advokat Jon Matti Wessel-Aas)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Kirsti Jullum Jensen)

S T E M M E G I V N I N G

- (1) Dommer **Vang:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder straffutmåling for overtredelse av straffeloven § 160 om bevispåvirkning. Det er særlig spørsmål om en politibetjent skal fradømmes stillingen.
- (3) A ble 20. august 2024 tiltalt for overtredelse av straffeloven § 160 første ledd. Grunnlaget er beskrevet slik:
- «Torsdag 4. april 2024 mellom kl. 13.00 og 14.07 i Alta ødela han sin private iPhone 11 Pro Max med IMEI-nummer 00000000000000 som politiet i medhold av beslutning om tredjemannsransaking fra Vestre Finnmark tingrett av 3. april 2024 skulle ta i beslag og ransake. Telefonen kunne ha betydning som bevis i etterforskningen av en verserende straffesak hvor A var vitne.»
- (4) Vestre Finnmark tingrett avsa dom 3. desember 2024, der A ble dømt etter tiltalen. Straffen ble satt til fengsel i 21 dager og tap av stilling som politibetjent i Finnmark politidistrikt.
- (5) A anket til lagmannsretten. Hålogaland lagmannsrett avsa dom 7. mai 2025 hvor straffen ble satt til fengsel i 21 dager. A ble ikke idømt tap av stilling.
- (6) Både påtalemyndigheten og A har anket til Høyesterett over straffutmålingen. Påtalemyndigheten har påstått at A skal idømmes tap av stilling i tillegg til fengsel. A har påstått at han ikke skal idømmes tap av stilling, og at fengselsstraffen skal settes ned.

Mitt syn på saken**Saksforholdet**

- (7) A var innkalt til avhør hos politiet i sak om mishandling i nære relasjoner. Mistanken var rettet mot en venn av A. Mot slutten av avhøret fikk A informasjon om en beslutning fra tingretten som gikk ut på «å sikre As telefon og evt. nettbrett som kan ha blitt brukt til å kommunisere med partene». Han ble gjort kjent med at beslutningen gjaldt hans private telefon, men leverte i stedet fra seg tjenestetelefonen.
- (8) Kort tid etter avhøret ødela A privattelefonen med vilje. Han leverte den til politiet neste dag og har gitt ulike forklaringer om hvordan den ble knust ved et uhell på tur med snøscooter.
- (9) A har vært suspendert fra stillingen som politibetjent siden april 2024. Han ble i juni 2025 avskjediget fra stillingen i medhold av statsansatteloven § 26. Vedtaket er påklaget.

Rettslige utgangspunkter for straffutmålingen

- (10) Hovedspørsmålet i saken er *om* det skal idømmes rettighetstap ved fratakelse av stilling, samt om slik straff skal utmåles *i tillegg* til eller *i stedet* for fengselsstraff.
- (11) Den øvre strafferammen for overtredelse av straffeloven § 160 er bot eller fengsel i inntil 2 år. Rettighetstap kan idømmes som eneste reaksjon for handlingen, jf. straffeloven § 56 siste ledd.
- (12) Utmålingen av straff må ta utgangspunkt i handlingens objektive grovhet – krenkelsens art, omfang og alvor – og gjerningspersonens subjektive skyld. Straffen skal fastsettes etter en konkret vurdering av omstendighetene i den enkelte sak, og skal stå i rimelig forhold til lovbruddet, jf. straffeloven § 29 andre ledd. Prinsippet om at straffen må stå i forhold til lovbruddet er fremhevet i eksempelvis HR-2022-731-A avsnitt 43. Det betyr at der det er aktuelt å idømme flere reaksjoner for det samme lovbruddet, må reaksjonene ses i sammenheng.
- (13) Den straffbare handlingen – ulovlig bevispåvirkning – danner grunnlaget for vurdering av rettighetstapet. Jeg ser først på fengselsstraffen, og deretter på spørsmålet om rettighetstap.

Fengselsstraffen

- (14) Straffeloven § 160 rammer den som:

«... motarbeider en offentlig undersøkelse av et lovbrudd ved å bidra til at gjenstander som kan ha betydning som bevis tilintetgjøres, fjernes, ødelegges, endres, plantes eller fabrikkeres, eller på annen måte utsletter sporene etter handlingen ...»
- (15) Ordlyden er altså vid. Et sentralt anvendelsesområde er motarbeiding av etterforskning i straffesak. De handlingene som rammes vil kunne variere sterkt, og motarbeidings karakter og alvor må vurderes konkret i den enkelte sak. Formålet er å verne offentlig myndighet og tilliten til den. Bestemmelsen beskytter altså selve prosessen – etterforskning av lovbrudd. Men også hensynet til resultatet av prosessen – å unngå uriktige avgjørelser og det materielle sannhets prinsipp – er vernede interesser.
- (16) Den øvre strafferammen er altså bot eller fengsel i inntil 2 år, og det er ikke gitt nærmere føringer for straffutmålingen i lovens forarbeider, se Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 332. Høyesterett har ikke tidligere behandlet straffutmåling for overtredelse av straffeloven § 160. Men bestemmelsen er i stor grad en videreføring av straffeloven 1902 § 132, og tidligere rettspraksis er derfor relevant.
- (17) I Rt-2015-636 hadde domfelte hjulpet en bekjent med å skjule en ulovlig felt ulv. Straffen ble satt til betinget fengsel i 16 dager, bot og tap av retten til jakt og fangst i ett år. Ved straffutmålingen tok Høyesterett utgangspunkt i Rt-2008-1303, som gjaldt bistand til flukt ved drapsforsøk, og hvor det i avsnitt 20 er fremhevet at et sentralt moment vil være alvoret i den straffbare handlingen som motarbeidingen knytter seg til. I tillegg er omfanget, varigheten og betydningen av handlingen viktige momenter. Det kan også legges vekt på hva som var motivet.

- (18) Motarbeidingen i vår sak var å ødelegge en mobiltelefon som politiet skulle undersøke for data som kunne være lagret på telefonen eller annet sted, med mulig relevans for etterforskningen. Momentene som trekkes frem i nevnte avgjørelser, må også være styrende her, så langt de bidrar til å klargjøre straffverdigheten av handlingen.
- (19) Jeg tar utgangspunkt i det straffbare forholdet som politiet etterforsket.
- (20) Etterforskningen gjaldt overtredelse av straffeloven § 282 – mishandling i nære relasjoner – som har en strafferamme på fengsel inntil 6 år. Mishandling i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem. Det er en type kriminalitet som er vanskelig å oppdage og et prioritert saksfelt hos politiet. Ved straffeloven 2005 ble det generelle straffenivået skjerpet. De sterke allmennpreventive hensyn som gjør seg gjeldende for å beskytte etterforskningen av slike saker, trekker i retning av en strengere fengselsstraff enn i nevnte Rt-2015-636.
- (21) A ødela videre telefonen *etter* at han var gjort kjent med rettens beslutning om ransaking og beslag. Samfunnsinteressen i at rettens beslutninger – også om bruk av tvangsmidler – blir etterlevd og respektert, tilsier at motarbeidingen bør bedømmes strengt.
- (22) Samtidig må det ses hen til at A ble «satt ut» og opptrådte irrasjonelt da han ødela telefonen kort tid etter avhøret. Selv om han har handlet forsettlig, bærer handlingen preg av å være situasjonsbetinget. Saken har i så måte likhetstrekk med nevnte Rt-2015-636, hvor domfelte kom «uforvarende opp i situasjonen». A hadde likevel tid til å områ seg og handle annerledes. Som politibetjent må det dessuten i en sak som denne forventes en nødvendig evne til sinnsro og til å bevare kontroll.
- (23) Til forskjell fra 2015-avgjørelsen, hvor domfelte bisto med å fjerne «det helt sentrale beviset for den straffbare handlingen» – den ulovlig felte ulven – er det i vår sak ikke mulig å si noe *om* og eventuelt *hvilken betydning* de tapte dataene kunne hatt for etterforskningen. Aktor har opplyst at politiet ikke har lyktes med å gjenskape data på telefonen eller å gjenfinne det et annet sted. Eventuelle bevis har gått tapt.
- (24) Ettersom det forelå en beslutning fra retten om ransaking og beslag i medhold av straffeprosessloven § 192, jf. § 197, må det uansett legges til grunn at motarbeidingen i det minste har vanskeliggjort prosessen med å etterforske saken.
- (25) Mishandling i nære relasjoner er lovbrudd som – på generelt grunnlag – er krevende å etterforske. Bevisbildet vil normalt være sammensatt og omfattende, og kan endre seg over tid etter hvert som etterforskningen pågår. Hvilken betydning motarbeidingen faktisk har hatt for etterforskningen, er uavklart, og bør etter min mening ha noe begrenset vekt ved vurderingen av handlingens straffverdighet i en sak som denne. Men dersom det er mulig å slå fast at påvirkningen kunne fått stor betydning, slik forholdet var i 2015-avgjørelsen, vil konsekvensene komme inn som et skjerpende moment.
- (26) De sterke allmennpreventive hensyn som jeg har redegjort for, tilsier at det – isolert sett – må tas utgangspunkt i en kortere ubetinget fengselsstraff.
- (27) I skjerpende retning må det legges vekt på at A er politibetjent. Han er godt kjent med kompleksiteten i saker om mishandling i nære relasjoner, betydningen av å etterforske sakene på en grundig måte, og hensynet til å respektere rettslige beslutninger for å ivareta

tilliten til både politiet og domstolen. At det må stilles særlige krav til politiets opptreden, både i og utenfor tjeneste, vil jeg se nærmere på under vurderingen av rettighetstapet.

- (28) Jeg kommer tilbake til lengden på fengselsstraffen, da denne må ses i sammenheng med andre reaksjoner.

Rettighetstap

- (29) Påtalemyndigheten har krevd at A skal fratas stillingen som politibetjent i Finnmark politidistrikt. Påstanden er hjemlet i straffeloven § 56 første ledd bokstav a. For sammenhengens skyld gjengir jeg hele første ledd:

«Den som har begått en straffbar handling som viser at vedkommende er uskikket til eller kan misbruke en stilling, virksomhet eller aktivitet, kan, når allmenne hensyn tilsier det,

- a. fratas stillingen, eller
- b. fratas retten til for fremtiden å ha en stilling eller utøve en virksomhet eller aktivitet.»

- (30) Det er altså tre vilkår som må være oppfylt for å idømme tap av stilling i en sak som denne. Vedkommende må ha begått en straffbar handling, som viser at vedkommende er uskikket til stillingen, og allmenne hensyn må tilsi det. I tillegg oppstiller bestemmelsen et «kan-skjøn».

- (31) Bestemmelsen er i stor grad en videreføring av straffeloven 1902 § 29. Det fremgår av forarbeidene at lovgiver ikke tok sikte på en generell heving eller senkning av terskelen for å reagere med rettighetstap, se HR-2016-2507-A avsnitt 49 med videre henvisning til forarbeidene. Tidligere rettspraksis er derfor relevant.

- (32) Om en person skal anses «uskikket», må ta utgangspunkt i lovbruddets objektive grovhet og graden av skyld holdt opp mot den aktuelle stillingen. Vurderingstemaet vil normalt være om handlingen viser at vedkommende mangler de personlige og/eller faglige egenskapene som stillingen krever.

- (33) Vilkåret «allmenne hensyn» er først og fremst begrunnet i hensynet til å beskytte samfunnet, se HR-2016-2507-A avsnitt 47 med videre henvisning til lovens forarbeider, hvor det heter:

«Det kan forekomme tilfelle hvor det er grunn til å statuere rettighetstap – ikke for å påføre den domfelte et onde – men for å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha at han fortsatt får adgang til å sitte i en bestemt stilling ... Dette hensyn er det som i de fleste tilfeller veier tyngst i retning av å pålegge rettighetstap.»

- (34) Hvorvidt det foreligger slike allmenne hensyn og om rettighetstap derfor bør idømmes, må vurderes konkret i den enkelte sak. Lovgiver har fremhevet at sentrale momenter vil være lovbruddets art og grovhet, om det er adgang til å ilegge andre administrative sanksjoner som alternativ til straff, samt hvor hardt et rettighetstap vil ramme lovbrøyteren. Det er videre presisert at for visse stillinger gjelder det særlige krav til etisk standard og faglig skikkethet. Dette innebærer at ansatte i politiet må tåle å bli underlagt en streng norm.

Å arbeide i politiet innebærer et stort ansvar, og den ansatte må ha de faglige egenskaper og yrkesetiske holdninger som kreves, se Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 454.

- (35) I de nevnte forarbeidene er det trukket frem som et moment om lovbruddet har skjedd i eller utenfor arbeid. Det vil regelmessig være skjerpende om lovbruddet gjøres i egenskap av å være politibetjent, noe som ikke er situasjonen her. Men slik jeg ser det, er det ikke grunn til å operere med et skarpt skille mellom handlinger i og utenfor arbeid når lovbruddet som begås av en politibetjent, er å motarbeide etterforskningen i en straffesak.
- (36) Den strenge faglige og yrkesetiske normen som gjelder for politiet og kravene til at en politibetjent skal opptre tillitvekkende, har også betydning utenfor tjeneste. Dette er blant annet kommet til uttrykk i politiinstruksen § 4-1 første ledd andre punktum, hvor det heter at en politibetjent skal opptre «både i og utenfor tjeneste» slik at han «oppnår den respekt og tillit hos borgerne som stillingen krever». Å motarbeide etterforskning i en straffesak, vil klart være i strid med den etiske standarden som forventes av en person som er ansatt i politiet. Det sentrale for vurderingen av samfunnsvernet er derfor om politiets viktige samfunnsoppdrag med å forebygge, bekjempe og etterforske kriminalitet, kan bli skadelidende hvis A får fortsette i stillingen.
- (37) Lovgiver har videre fremhevet at vurderingen vil kunne falle forskjellig ut avhengig av om det er § 56 første ledd bokstav a, eller om det er bokstav b som vurderes brukt. Terskelen vil være lavere hvor det er tale om å fradømme lovbrøyteren en stilling han allerede har, enn hvor det er spørsmål om å fradømme ham retten til å ha stilling av samme type i fremtiden. Det er forutsatt at bokstav b – å frata en person retten til i fremtiden å ha en stilling – skal anvendes med varsomhet. Normalt skal slikt rettighetstap bare idømmes når tungtveiende grunner taler for det, se Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 454. På side 320 er det formulert slik:
- «Rettighetstap som i praksis innebærer at den domfelte fratas sitt levebrød eller muligheten til å praktisere sin utdanning for alltid, skal være forbeholdt de alvorligste sakene.»
- (38) Med dette som utgangspunkt går jeg over til å vurdere om A skal fradømmes stillingen som politibetjent.
- (39) I vurderingen av om A skal anses «uskikket», må det legges vekt på at han forsettlig vanskeliggjorde etterforskningen og viste manglende respekt for rettens beslutning. Jeg har allerede nevnt de sterke allmennpreventive hensynene som gjelder for å beskytte etterforskningen av saker om mishandling i nære relasjoner. Spesielt den manglende etterlevelse av rettens beslutning er alvorlig. Samtidig er det også fremkommet opplysninger om hans subjektive skyld som tilsier at handlingen var situasjonsbetinget.
- (40) Strafferammen for bevispåvirkning er fengsel i inntil 2 år. A risikerer – isolert sett – en kortere ubetinget fengselsstraff. Dette er dermed ikke av de mest alvorlige motarbeidingene.
- (41) Jeg tar likevel ikke stilling til om A skal anses «uskikket», fordi jeg mener at det uansett vil være uforholdsmessig strengt å fradømme ham stillingen i saken her.
- (42) Den som skal ansettes i politiet, må ha «plettfri vandel», jf. politiloven § 18 første ledd første punktum. Dette er et strengt vandelskrav som normalt innebærer at lovbrudd som i

utgangspunktet er lite alvorlige, vil være til hinder for ansettelse i politiet, også om de ligger noe tilbake i tid, se uttalelse fra Sivilombudet i SOMB-2007-28.

- (43) Å fradømme A stillingen, vil derfor i praksis bety at han mest sannsynlig mister retten til å jobbe som politi også i fremtiden. Han vil fratas sitt levebrød og mister muligheten til å praktisere sin utdanning. En slik straff vil ramme ham svært hardt.
- (44) Det er sparsomt med sammenlignbare saker i rettspraksis.
- (45) I Rt-2000-1763 ble en politibetjent, som tidligere var dømt for vold, fradømt stillingen etter å ha gjort seg skyldig i vold og trusler mot tidligere samboer og en venninne av henne. I Rt-2011-477 ble en politibetjent dømt til tap av stillingen og for alltid å ha en stilling i politiet etter å ha gjort seg skyldig i grov korrupsjon og grov uforstand i tjenesten. I Rt-2008-892 – som gjaldt seksuell omgang med en mindreårig – kom Høyesterett til at det *ikke* var grunn til å idømme tap av stillingen. I den saken hadde domfelte en administrativ stilling i politiet. Som følge av personlige forhold ville han få problemer med å få seg ny jobb, og det var gått lang tid siden overgrepet. Disse avgjørelsene ligger noe tilbake i tid, gjelder mer alvorlige forhold enn saken vår, og saken fra 2008 har et noe spesielt faktum. De gir derfor begrenset veiledning for vår sak.
- (46) Fra et annet livsområde, nevner jeg Rt-2003-445 hvor en lærer var dømt for seksuell handling mot en mindreårig elev, og hvor det straffbare forholdet skjedde på skolen i skoletiden. Han ble ikke fradømt stillingen. Avgjørelsen er avsagt under dissens 3-2, og flertallet la vekt på at fradømmelsen, som følge av vandelskravet i skolen, ville bety et endelig farvel med lærergjerningen. Det var en enkeltstående handling. En eventuell avskjedssak ville være bedre egnet til å belyse hans egnethet som lærer enn en straffesak basert på dette ene forholdet.
- (47) Denne avgjørelsen må leses i lys av at samfunnet i dag ser mer alvorlig på seksuallovbrudd. Det har vært en klar skjerping av straffenivået i slike saker. Saken viser likevel at terskelen for å idømme tap av stilling, ligger høyt når konsekvensene for den domfelte er store.
- (48) Av en viss interesse er også HR-2017-2479-A som gjaldt en avskjedssak, og ikke en straffesak, men som likevel kan illustrere en høy terskel der det er spørsmål om å frata noen en stilling. En major var avskjediget etter den tidligere tjenestemannsloven § 15, som tilsvarende den någjeldende statsansatteloven § 26. Grunnlaget for avskjeden var flere tilfeller av vold mot sine to sønner. Høyesterett kom under dissens 3-2 til at avskjeden var ugyldig. Flertallet bygget på at vilkårene for å fradømme stilling etter straffeloven langt på vei var sammenfallende med dagjeldende tjenestemannslov, men at det er høyere terskel for å idømme tap av stilling som straff enn ved et vedtak om avskjed, se avsnitt 48 og 75. I den konkrete vurderingen la flertallet vekt på at de straffbare handlingene var situasjonsbestemte og ikke utslag av voldelig tilbøyelighet, se avsnitt 86.
- (49) Oppsummert viser særlig de to sistnevnte avgjørelsene at det skal mye til for å idømme tap av stilling, selv om stillingen er underlagt strenge krav til etisk standard. Det straffbare forholdet i vår sak er heller ikke grovere enn i disse avgjørelsene.
- (50) Jeg nevner at det også i saken vår er truffet vedtak om avskjed etter statsansatteloven § 26. Vedtaket er påklaget og ikke endelig avgjort. Det er uklart om avskjedssaken vil være

bedre egnet til å belyse de ulike vurderingene av om A bør fortsette arbeidet i politiet. Jeg legger derfor begrenset vekt på dette momentet ved min vurdering av forholdet.

- (51) Avgjørende for min konklusjon er at det vil være en for streng straff å frata A stillingen som politibetjent når dette får så store konsekvenser for ham. Denne straffen bør forbeholdes de mer alvorlige tilfellene. Et slikt rettighetstap vil etter min mening ikke stå i forhold til den motarbeidingen som A har gjort seg skyldig i.

Samlet vurdering og konklusjon

- (52) Jeg er etter dette kommet til at det ikke er grunnlag for å idømme rettighetstap, og anken fra påtalemyndigheten forkastes.
- (53) Når det gjelder utmåling av fengselsstraffen, skal det som nevnt fastsettes en kortere ubetinget straff. Lagmannsretten idømte en straff på ubetinget fengsel i 21 dager. I lys av de momentene jeg har trukket frem over, kan ikke As anførsel om at straffen skal settes ned, føre frem. Aktor har ikke hatt innvendinger til lagmannsrettens straff på fengsel i 21 dager, og jeg har ikke funnet grunn til å utmåle en lengre straff. Straffen er i alle fall ikke for streng.
- (54) Jeg stemmer for denne

D O M :

Ankene forkastes.

(55)	Dommer Lund:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(56)	Dommar Høgetveit Berg:	Det same.
(57)	Dommer Sæther:	Likeså.
(58)	Dommer Falch:	Likeså.
- (59) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes.